

Καφενείον «Η Ωραία Ελλάς» ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Πέτρος Μιχαηλίδης, Δάσκαλος ΠΕ 70

ΣΧΟΛΕΙΟ

5^ο Δημοτικό Σχολείο Αλεξανδρούπολης

Αλεξανδρούπολη 11/6/2018

1. Συνοπτική περιγραφή της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

Η διδακτική προσέγγιση «Καφενείον “Η Ωραία Ελλάδα”» αποτελεί την αναδημιουργία και αναπαράσταση της καθημερινότητας των θαμώνων ενός καφενείου στα χρόνια της βασιλείας του Όθωνα. Μέσα από την ζωή τους και τους διαλόγους τους αναπτύσσονται και παρουσιάζονται η κοινωνία, όπως αυτήν αποτυπώνεται στον πίνακα του **Ludwig-Kollnberger** με τον τίτλο “Καφενείο στην Αθήνα”, ο ρόλος των καφενείων της εποχής στην πολιτική και κοινωνική ζωή του τόπου και τα ιστορικά γεγονότα της εποχής. Ο σχεδιασμός βασίστηκε σε αξιοποίηση των ψηφιακών μαθησιακών αντικείμενων του Φωτόδεντρου «“Καφενείο στην Αθήνα” το 1837» και «Το κίνημα της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843» τα οποία τροποποιήθηκαν και επεκτάθηκαν και στηρίχθηκε στην θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner, στην τεχνική της ψηφιακής αφήγησης, καθώς σε κάθε δραστηριότητα υπάρχει ένα αφήγημα το οποίο συμβάλει στην ανάπτυξή της, στις τεχνικές της τέχνης και θεάτρου στην εκπ/ση κ.ά με βασικό στόχο οι μαθητές να αποκτήσουν έμμεσα προσωπικά βιώματα σε σχέση με τα ιστορικά γεγονότα της περιόδου που εξετάζεται. Μέσα από τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται οι μαθητές καλούνται να δημιουργήσουν εννοιολογικούς χάρτες, προσομοιώσεις, συνθήματα και κείμενα δημιουργικής γραφής, να συμπληρώσουν ερωτηματολόγια και ρουμπρίκες αξιολόγησης και να διερευνήσουν ιστορικές πηγές και αρχεία.

Σημαντικά στοιχεία της πρακτικής είναι η δυνατότητα συμμετοχής όλων των μαθητών στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων ανάλογα με τις δεξιότητες και ικανότητές τους καθώς και η ανάπτυξη νέων κοινωνικών, μαθησιακών και κατά περίπτωση ψηφιακών δεξιοτήτων. Κατά την διάρκεια της ανάπτυξης της πρακτικής αναδύθηκαν προβληματισμοί σχετικά με τον τρόπο ζωής των Ελλήνων κατά την διάρκεια της περιόδου, παρανοήσεις ως προς την λειτουργία των καφενείων σε σχέση με τα σημερινά και τις υπηρεσίες που προσφέρουν καθώς και άγνοια για την προσφορά και τον κοινωνικό τους ρόλο στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή της εποχής. Αναδύθηκαν επίσης οι αναμενόμενες συγκρούσεις σε επίπεδο ατόμων στα πλαίσια λειτουργίας των ομάδων σχετικά με τους ρόλους που καλούνταν κάθε φορά να υπηρετήσουν και τον τρόπο παρουσίασης των εκάστοτε δραστηριοτήτων οι οποίες αντιμετωπίστηκαν με πνεύμα διαλόγου και δημοκρατικής συνεργασίας. Τέλος, αναδύθηκαν, απρόσμενα, ευαισθησίες, ιδιαιτερότητες και ικανότητες από μαθητές οι οποίοι μέσα από την συνήθη προσέγγιση του μαθήματος θα ήταν από αδιάφοροι έως και αρνητικοί ως προς την συμμετοχή τους.

2. Σχεδιασμός της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

2.1 Στοιχεία σχεδιασμού

Το διάστημα της βασιλείας του Όθωνα αποτελεί την πρώτη περίοδο μετά την απελευθέρωση στην οποία γίνεται προσπάθεια ανασυγκρότησης του ελληνικού κράτους έτσι ώστε να οργανωθεί σύμφωνα με τα πρότυπα των σύγχρονων ευρωπαϊκών κρατών της εποχής, ωστόσο, αν και οι πηγές που υπάρχουν στο σχολικό εγχειρίδιο είναι ενδιαφέρουσες δεν βοηθούν τους μαθητές να κατανοήσουν την κοινωνική διαστρωμάτωση και τις πολιτιστικές, που δημιουργούν και πολιτικές, διαφορές των Ελλήνων της εποχής ούτε και να κατανοήσουν πλήρως τους λόγους που οδήγησαν τελικά στο κίνημα της 3^{ης} Σεπτεμβρίου του 1843.

Το καινοτομικό στοιχείο της πρακτικής και των δραστηριοτήτων και το σκεπτικό για τον σχεδιασμό της ανάπτυξής της, έγκειται στην διδακτική προσέγγιση της βιωματικής μάθησης με στοιχεία ψηφιακής αφήγησης προσαρμοσμένα στο μικροκλίμα της τάξης, η οποία τοποθετεί τους μαθητές, σαν θαμώνες ενός καφενείου, στο κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο της εποχής έτσι ώστε να βιώσουν, διαμορφώνοντας με την συμμετοχή τους στις εξελίξεις, τα γεγονότα και το κλίμα της εποχής. Το αποτέλεσμα αυτής της προσέγγισης είναι η δημιουργία συνθηκών για την απόκτηση προσωπικών, έστω και έμμεσων, εμπειριών πάνω στην ιστορική αυτή περίοδο.

Η παιδαγωγική αξία της χρήσης του υλικού βρίσκεται στην δυνατότητα που προσφέρει στους μαθητές να συμμετέχουν ισότιμα, ανεξάρτητα από μαθησιακές και άλλες ιδιαιτερότητες του καθενός, στην ανάπτυξη, διαμόρφωση και ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων πετυχαίνοντας έτσι την μέγιστη για τον κάθε συμμετέχοντα επίτευξη των στόχων τους και την βέλτιστη κατανόηση της ιστορικής αυτής περιόδου.

2.2 Διδακτικοί στόχοι

Οι στόχοι της εφαρμογής της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής κατανέμονται ως εξής:

Στόχοι σχετικοί με το γνωστικό αντικείμενο:

- Κατανόηση της πολιτικής και πολιτειακής κατάσταση που διαμορφώθηκε στο ελληνικό βασίλειο από την ίδρυσή του και μέχρι την έξωση του Όθωνα.

- Κατανόηση της κοινωνικής διαστρωμάτωσης της Ελλάδας την συγκεκριμένη ιστορική περίοδο
- Κατανόηση των αιτιών που οδήγησαν στο κίνημα της 3ης Σεπτεμβρίου του 1843

Στόχοι σχετικοί με δεξιότητες που αφορούν στο γνωστικό αντικείμενο:

- Καλλιέργεια δεξιοτήτων διερευνητικής μάθησης
- Διερεύνηση και οικοδόμηση της ιστορικής γνώσης
- Αξιοποίηση προηγούμενων αναπαραστάσεων και ιστορικών πηγών
- Κατανόηση των δυνατοτήτων των ιστορικών πηγών

Στόχοι σχετικοί με τη χρήση της τεχνολογίας:

- Εύρεση ψηφιακών πηγών
- Κατανόηση ψηφιακών πηγών
- Χρήση και επέκταση ψηφιακών πηγών
- Αξιολόγηση και κριτική ανάλυση των ψηφιακών πηγών

Στόχοι σχετικοί με τις κοινωνικές δεξιότητες:

- Ανάπτυξη της δεξιότητας συνεργασίας μέσα σε ομάδες
- Ανάληψη ρόλων μέσα στην ομάδα
- Δεξιότητα διαλόγου και διαπραγμάτευσης για την επίτευξη και παρουσίαση του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος
- Ανάληψη πρωτοβουλίας και ευθυνών για την καλύτερη λειτουργία της ομάδας
- Ανάπτυξη δημιουργικότητας

3. Πραγματοποίηση της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

3.1 Περιβάλλον – πλαίσιο

Η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της ανοιχτής διδακτικής πρακτικής πραγματοποιήθηκε σε μια συνηθισμένη τάξη αστικού δημοτικού σχολείου στα πλαίσια του μαθήματος της ιστορίας. Ο τεχνολογικός εξοπλισμός που απαιτήθηκε, αν και δεν είναι αναγκαίος για την πραγματοποίησή της, ήταν ένα προβολικό και ένας υπολογιστής με ηχεία. Για την βέλτιστη επίτευξη των στόχων και την καλύτερη διαχείριση του χρόνου ανάπτυξης των δραστηριοτήτων έγινε προσωρινή τροποποίηση του εβδομαδιαίου

προγράμματος του τμήματος έτσι ώστε οι προβλεπόμενες 2 αυτόνομες ώρες για το αντικείμενο της Ιστορίας της Στ' τάξης να γίνουν συνεχόμενο δώρο.

3.2 Ηλικιακή ομάδα

Η ανοικτή εκπαιδευτική πρακτική εφαρμόστηκε σε Στ' τάξη δημοτικού σχολείου αστικής περιοχής στο μάθημα της ιστορίας και στο κεφάλαιο με τον τίτλο «Η βασιλεία του Όθωνα – Ο Ιωάννης Κωλέττης» της 4^{ης} ενότητας. Συμμετείχαν σε αυτή 23 μαθητές, 14 κορίτσια και 9 αγόρια, από διαφορετικό οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον και μεγάλης διαφοράς μαθησιακών επιδόσεων έτσι, υπήρχαν 2 παιδιά της μουσουλμανικής μειονότητας Ρομά της περιοχής, 2 παιδιά με βεβαιωμένες μαθησιακές δυσκολίες και άλλα 3 παιδιά με μαθησιακά προβλήματα. Σε κοινωνικό – οικονομικό επίπεδο υπήρχαν υπήρχε μια ευρεία κλίμακα από παιδιά λιανοπωλητών και εργατών μέχρι παιδιά εκπ/κών, στρατιωτικών και δικηγόρων.

3.3 Πρότερες γνώσεις και διάρκεια εφαρμογής

Για την διεξαγωγή της ανοικτής εκπαιδευτικής πρακτικής οι γνώσεις που πρέπει να έχουν οι μαθητές είναι αυτές της ελληνικής επανάστασης και της εξέλιξής της μέχρι την απελευθέρωση. Το γνωστικό αντικείμενο της πρακτικής αφορά την ιστορία της πρώτης περιόδου αμέσως μετά την απελευθέρωση κατά την διάρκεια της βασιλείας του Όθωνα.

Τεχνολογικά οι απαιτήσεις περιορίζονται σε ένα προβολικό και ένα υπολογιστή με ηχεία ενώ υπάρχει η δυνατότητα μέρος των δραστηριοτήτων, που αφορά τα μαθησιακά αντικείμενα που αποτελούν την αρχική πηγή ανάπτυξης της πρακτικής, να γίνουν σε εργαστήρι πληροφορικής, χωρίς όμως αυτό να είναι απαραίτητο.

Η πρακτική και οι δραστηριότητες της εφαρμόστηκαν, στα πλαίσια μιας συνηθισμένης τάξης δημοτικού σχολείου με την ποικιλομορφία που παρουσιάζει, σε παιδιά Ρομά, παιδιά με διαγνωσμένες μαθησιακές δυσκολίες, ένα με ΔΕΠΥ και ένα με δυσλεξία, ενώ υπήρχαν και παιδιά τα οποία παρουσίαζαν μαθησιακές δυσκολίες χωρίς όμως να έχει γίνει κάποια σχετική διάγνωση λόγω μη προσφυγής τους στην κατάλληλη δομή.

Η πρακτική εφαρμόστηκε κατά την διάρκειά της φυσιολογικής λειτουργίας του προγράμματος και σε διάστημα 2 εβδομάδων , συνολικά 4 ώρες, ενώ δεν αποτελούσε μέρος κάποιου project. Χρειάστηκε ωστόσο να γίνει μια προσωρινή τροποποίηση του

εβδομαδιαίου προγράμματος έτσι ώστε οι 2 αυτές ώρες να είναι συνεχόμενες. Η πρακτική εφαρμόστηκε σε διάστημα 2 εβδομάδων με 2 συνεχόμενες διδακτικές ώρες/εβδομάδα.

3.4 Αναλυτική περιγραφή της πραγματοποίησης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

Η πρακτική αναπτύσσεται σε 2 δίωρα έτσι ώστε οι μαθητές να μελετήσουν, κλιμακωτά, τις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες της εποχής και να κατανοήσουν τους λόγους που οδήγησαν τελικά στο κίνημα της 3^{ης} Σεπτεμβρίου του 1843.

Οι εξέλιξη των δραστηριοτήτων γίνεται σε 2 δίωρα έτσι ώστε στο:

Πρώτο δίωρο, στο οποίο αξιοποιείται, τροποποιείται και επεκτείνεται το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο του Φωτόδεντρου «“Καφενείο στην Αθήνα” το 1837», οι μαθητές μελετούν, αναπαράγουν και αναπαριστούν την κοινωνία της εποχής του Όθωνα ενώ στο

Δεύτερο δίωρο, στο οποίο αξιοποιούνται, τροποποιούνται και επεκτείνονται τα ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενά του Φωτόδεντρου «Στου Όθωνα τα χρόνια» και «Το κίνημα της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843» μέσα από τις δραστηριότητες, μελετούν τα προβλήματα και τους προβληματισμούς των θαμώνων και κατ' επέκταση των πολιτών της εποχής έτσι ώστε να κατανοήσουν τους λόγους που οδήγησαν στο κίνημα της 3^{ης} Σεπτεμβρίου του 1843.

Η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων είναι άλλοτε ατομική και άλλοτε ομαδική ενώ υπάρχουν και δραστηριότητες που ξεκινούν σαν ατομικές για να ολοκληρωθούν ομαδικά. Στις δραστηριότητες συμμετείχαν συνολικά 4 ομάδες, τρεις ομάδες των 6 παιδιών και μια των 5 παιδιών ενώ υπήρχε μέριμνα έτσι ώστε οι ομάδες να είναι παρόμοιων μαθησιακών δυνατοτήτων. Ο αριθμός των ομάδων αποφασίστηκε με κριτήρια α) ο χρόνος ο οποίος χρειάζεται για να παρουσιαστούν οι εργασίες των ομάδων β) οι απαιτήσεις των δραστηριοτήτων σε πρόσωπα – ρόλους.

1^η & 2^η Διδακτική ώρα (1^ο διδακτικό δίωρο)

Στην 1^η & 2^η διδακτική ώρα αναπτύσσονται 3 δραστηριότητες.

Η **πρώτη δραστηριότητα** είναι τροποποίηση επέκταση της δραστηριότητας του Φωτόδεντρου όπου οι μαθητές μελετούν και αναγνωρίζουν την κοινωνική και πολιτική διαστρωμάτωση της εποχής του Όθωνα.

Στην **δεύτερη δραστηριότητα** οι μαθητές δημιουργούν έναν εννοιολογικό χάρτη σχηματοποιώντας έτσι την γνώση που απέκτησαν κατά την προηγούμενη δραστηριότητα.

Στην **τρίτη δραστηριότητα** οι μαθητές δημιουργούν μια προσομοίωση του καφεενείου «Η Ωραία Έλλα» και τον θαμώνων του έτσι ώστε να εμβαθύνουν στην κοινωνία της ιστορικής εποχής που μελετάται.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1^η : Καφεενείο στην Αθήνα, το 1837

Διάρκεια: 30 λεπτά

Είδος δραστηριότητας: Διερευνητική δραστηριότητα ανάγνωσης ιστορικής πηγής και παρουσίασης

Οργάνωση τάξης: Ατομική δραστηριότητα

Ρόλος του διδάσκοντα: Διδακτικός, συντονιστικός, συμβουλευτικός.

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:

- Κατανόηση της πολιτικής και πολιτειακής κατάσταση που διαμορφώθηκε στο ελληνικό βασίλειο από την ίδρυσή του και μέχρι την έξωση του Όθωνα.
- Κατανόηση της κοινωνικής διαστρωμάτωσης της Ελλάδας την συγκεκριμένη ιστορική περίοδο.
- Καλλιέργεια δεξιοτήτων διερευνητικής μάθησης
- Εύρεση ψηφιακών πηγών
- Κατανόηση ψηφιακών πηγών
- Ανάπτυξη δημιουργικότητας
- Ανάπτυξη δεξιοτήτας αυτόνομης μάθησης

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

- Ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο του Φωτόδεντρου: "ΚΑΦΕΝΕΙΟ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ", ΤΟ 1837, <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/9470>

Περιγραφή: Η δραστηριότητα αποτελεί τροποποίηση – επέκταση της σχετικής δραστηριότητας του Φωτόδεντρου

Βήμα πρώτο: Για την ανάπτυξη της δραστηριότητας είτε προβάλλεται ο παρακάτω πίνακας με την βοήθεια προβολικού είτε θα εκτυπωθεί έτσι ώστε οι μαθητές να έχουν την δυνατότητα να τον παρατηρήσουν. Στη συνέχεια με την τεχνική του παιχνιδιού επεξεργασίας ζητείται από τους μαθητές να:

- Παρατηρήσουν τον πίνακα: Να περιγράψουν τα χρώματα, τους ανθρώπους, τα διακοσμητικά στοιχεία κ.ά.
- Να επεξεργαστούν τον πίνακα: Να επεκταθούν στις λεπτομέρειες του, στο ντύσιμο και την εμφάνιση των ανθρώπων κ.ά.
- Να τον ερμηνεύσουν: Να κάνουν υποθέσεις για το τι πιστεύουν ότι παρουσιάζει, τι είδους άνθρωποι είναι αυτοί, γιατί ντύνονται έτσι κ.ά.

Βήμα δεύτερο: Στη συνέχεια με την βοήθειά της εφαρμογής αναγνωρίζουν τους κοινωνικούς τύπους Αθηναίων της εποχής, τους καταγράφουν και τους σχολιάζουν σε ένα φύλλο χαρτί, με αφορμή στοχευμένες ερωτήσεις από τον εκπ/κό, ως προς το ντύσιμο και την πιθανή τοποθέτησή τους απέναντι στην πολιτική της Αντιβασιλείας και του Όθωνα.

Βήμα τρίτο: Ο κάθε μαθητής παρουσιάζει τις σημειώσεις του και σχολιάζει, αν κρίνει απαραίτητο, τις σημειώσεις των άλλων μαθητών.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας:

- Φύλλο αναφοράς των κοινωνικών τάξεων της εποχής
- Εισαγωγή στην διδασκαλία μέσω της τέχνης.
- Εξάσκηση στην ανάπτυξη της δεξιότητας λεκτικών περιγραφών και διάκριση της διαφοράς μεταξύ παρατήρησης και ερμηνείας.
- Κατανόηση της ύπαρξης διαφορετικών κοινωνικών και πολιτικών τάξεων και των αλληλεπιδράσεών τους κατά την διάρκεια της ιστορικής αυτής περιόδου.

Εικόνα 1 – Καφενείο στην Αθήνα, το 1837

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: Η κοινωνία της Αθήνας

Διάρκεια: 30 λεπτά

Είδος δραστηριότητας: Παρουσίαση του κοινωνιογράμματος της εποχής με την δημιουργία εννοιολογικού χάρτη

Οργάνωση τάξης: Εργασία σε 4 ομάδες.

Ρόλος του διδάσκοντα: Ενθαρρυντικός, διευκολυντικός, διαμεσολαβητικός

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:

- Κατανόηση της πολιτικής και πολιτειακής κατάστασης που διαμορφώθηκε στο ελληνικό βασίλειο από την ίδρυσή του και μέχρι την έξωση του Όθωνα.
- Κατανόηση της κοινωνικής διαστρωμάτωσης της Ελλάδας την συγκεκριμένη ιστορική περίοδο.
- Αξιοποίηση προηγούμενων αναπαραστάσεων και ιστορικών πηγών
- Χρήση και επέκταση ψηφιακών πηγών
- Αξιολόγηση και κριτική ανάλυση των ψηφιακών πηγών
- Ανάπτυξη της δεξιότητας συνεργασίας μέσα σε ομάδες
- Ανάληψη ρόλων μέσα στην ομάδα
- Δεξιότητα διαλόγου και διαπραγμάτευσης για την επίτευξη και παρουσίαση του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος
- Ανάληψη πρωτοβουλίας και ευθυνών για την καλύτερη λειτουργία της ομάδας
- Ανάπτυξη δημιουργικότητας

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

Η δραστηριότητα αποτελεί επέκταση της προηγούμενης

Περιγραφή: Οι μαθητές βασισμένοι στην αποκτηθείσα από την προηγούμενη δραστηριότητα γνώση δημιουργούν σε χαρτί του μέτρου ή Α3 το κοινωνιόγραμμα της εποχής σε μορφή εννοιολογικού χάρτη.

Η ανάπτυξη της δραστηριότητας γίνεται σε 4 βήματα:

Βήμα πρώτο: Γίνεται παρουσίαση της τεχνικής της δημιουργίας ενός εννοιολογικού χάρτη για κατανόηση και εκμάθηση, σε περίπτωση που δεν είναι εξοικειωμένοι οι μαθητές με την τεχνική ή για υπενθύμιση, σε περίπτωση που έχουν ξαναδημιουργήσει παρόμοιο χάρτη.

Βήμα δεύτερο: Μοιράζεται το χαρτί του μέτρου ή τα Α3 στις ομάδες και δίνονται πληροφορίες για την ανάπτυξη της δραστηριότητας

Βήμα τρίτο: Οι ομάδες δημιουργούν τους εννοιολογικούς χάρτες τους

Βήμα τέταρτο: Οι ομάδες παρουσιάζουν τους εννοιολογικούς χάρτες που έχουν δημιουργήσει.

Γενικές οδηγίες προς τους μαθητές

- Η κεντρική έννοια – φράση του χάρτη θα είναι « Η Κοινωνία στα χρόνια του Όθωνα».

- Στο πρώτο επίπεδο θα βρίσκονται οι διάφορες κοινωνικοπολιτικές ομάδες, σύμφωνα με την προηγούμενη δραστηριότητα και σε
- Δεύτερο επίπεδο στοιχεία για την πολιτική τοποθέτηση και το κοινωνικό επίπεδο αυτών των ομάδων.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας:

- Σχηματοποίηση της νεοαποκτηθείσας γνώσης μέσω των παραγόμενων εννοιολογικών χαρτών
- Κατανόηση της ύπαρξης διαφορετικών κοινωνικών και πολιτικών τάξεων και των αλληλεπιδράσεων τους κατά την διάρκεια της ιστορικής αυτής περιόδου.
- Καλλιέργεια μεταγνώσης και κριτικής σκέψης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3: Οι θαμώνες του καφενείου

Διάρκεια: 30 λεπτά

Είδος δραστηριότητας: Παιχνίδι ρόλων – προσομοίωση

Οργάνωση τάξης: Εργασία σε 4 ομάδες. Κάθε ομάδα αντιπροσωπεύει διαφορετική κοινωνική ομάδα της εποχής

Ρόλος του διδάσκοντα: Ενθαρρυντικός, υποστηρικτικός, συντονιστικός.

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:

- Κατανόηση και εμπάθυνση στην πολιτική και πολιτειακή κατάσταση που διαμορφώθηκε στο ελληνικό βασίλειο από την ίδρυσή του και μέχρι την έξωση του Όθωνα.
- Κατανόηση και εμπάθυνση στην κοινωνική διαστρωμάτωση της Ελλάδας την συγκεκριμένη ιστορική περίοδο.
- Διερεύνηση και οικοδόμηση της ιστορικής γνώσης
- Αξιοποίηση προηγούμενων αναπαραστάσεων και ιστορικών πηγών
- Κατανόηση ψηφιακών πηγών
- Χρήση και επέκταση ψηφιακών πηγών
- Αξιολόγηση και κριτική ανάλυση των ψηφιακών πηγών
- Ανάπτυξη της δεξιότητας συνεργασίας μέσα σε ομάδες
- Ανάλυση ρόλων μέσα στην ομάδα
- Δεξιότητα διαλόγου και διαπραγμάτευσης για την επίτευξη και παρουσίαση του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος
- Ανάλυση πρωτοβουλίας και ευθυνών για την καλύτερη λειτουργία της ομάδας

- Ανάπτυξη δημιουργικότητας

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

Η δραστηριότητα είναι επέκταση της προηγούμενης

Περιγραφή: Οι ομάδες των μαθητών, σε επέκταση και εμβάθυνση των προηγούμενων δραστηριοτήτων, ετοιμάζουν μια προσομοίωση της καθημερινότητας των θαμώνων του καφενείου παίζοντας τον ρόλο μιας από τις κοινωνικές ομάδες που εμφανίζονται στον πίνακα και συζητούν τα κοινωνικοπολιτικά γεγονότα της εποχής σύμφωνα με την πολιτική τοποθέτηση της κάθε ομάδας.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας:

- Δημιουργία προσομοίωσης σχετικά με τους θαμώνες ενός καφενείου της εποχής
- Ανάπτυξη της ενσυναίσθησης των μαθητών
- Δημιουργία έμμεσων εμπειριών μέσα από την προσωπική προσέγγιση και συμμετοχή σε καθημερινά γεγονότα της εποχής
- Κατανόηση σχέσεων και συμπεριφορών που σχετίζονται με τους ρόλους που είχαν αναλάβει

3^η & 4^η Διδακτική ώρα (2^ο διδακτικό δίωρο)

Στην 3^η & 4^η διδακτική ώρα αναπτύσσονται 3 δραστηριότητες.

Στην **πρώτη δραστηριότητα** οι μαθητές με τη βοήθεια του μαθησιακού αντικειμένου «Στου Όθωνα τα χρόνια» τους Φωτόδεντρου και της ανάλυσης των στίχων του Γκάτσου διερευνούν την κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα μετά την απελευθέρωση, εισάγονται στην πολιτική, πολιτειακή και κοινωνική κατάσταση της περιόδου του πρώτου ελληνικού βασιλείου και της βασιλείας του Όθωνα

Στην **δεύτερη δραστηριότητα** οι μαθητές, με την βοήθεια της σχετικής εφαρμογής του φωτόδεντρου μελετούν τους λόγους που οδήγησαν στο κίνημα της 3^{ης} Σεπτεμβρίου του 1843 και δημιουργούν μια προσομοίωση των συζητήσεων μέσα στο καφενείο «Η Ωραία Ελλάς»

Στην **τρίτη δραστηριότητα** οι μαθητές δημιουργούν πανό και αφίσες, ετοιμάζουν ομιλίες και μια αναπαράσταση της πολιορκίας των ανακτόρων

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: Στου Όθωνα τα χρόνια

Διάρκεια: 30 λεπτά

Είδος δραστηριότητας: Διερευνητική δραστηριότητα ανάγνωσης & ακρόασης ιστορικής πηγής και παρουσίασης

Οργάνωση τάξης: Ατομική δραστηριότητα

Ρόλος του διδάσκοντα: Διδακτικός, συντονιστικός, υποστηρικτικός.

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:

- Κατανόηση της πολιτικής και πολιτειακής κατάστασης που διαμορφώθηκε στο ελληνικό βασίλειο από την ίδρυσή του και μέχρι την έξωση του Όθωνα.
- Κατανόηση της κοινωνικής διαστρωμάτωσης της Ελλάδας την συγκεκριμένη ιστορική περίοδο
- Κατανόηση των αιτιών που οδήγησαν στο κίνημα της 3ης Σεπτεμβρίου του 1843
- Καλλιέργεια δεξιοτήτων διερευνητικής μάθησης
- Διερεύνηση και οικοδόμηση της ιστορικής γνώσης
- Κατανόηση των δυνατοτήτων των ιστορικών πηγών
- Αξιολόγηση και κριτική ανάλυση των ψηφιακών πηγών
- Ανάπτυξη δεξιότητας αυτόνομης μάθησης

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

- Ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο του Φωτόδεντρου: Στου Όθωνα τα χρόνια, <http://photodentro.edu.gr/ugc/r/8525/991>

Περιγραφή: Η δραστηριότητα αποτελεί τροποποίηση - επέκταση της του σχετικού μαθησιακού αντικειμένου του Φωτόδεντρου

Οι μαθητές διαβάζουν τους στίχους του Νίκου Γκάτσου και αν υπάρχει δυνατότητα ακούν το τραγουδιού «Στου Όθωνα τα χρόνια» σε μελοποίηση Σταύρου Ξαρχάκου. Γράφουν λέξεις/φράσεις που τους κάνουν εντύπωση και συμπληρώνουν το φύλλο δραστηριότητας – ερωτηματολόγιο του μαθητή

Η δραστηριότητα ολοκληρώνεται σε 5 βήματα με την τεχνική «Ακούω 5 επί 2»

Βήμα πρώτο: Διαβάζονται οι στίχοι του ποιήματος από τον εκπ/κό, εναλλακτικά, αν υπάρχει η δυνατότητα, γίνεται ακρόαση του τραγουδιού και γίνεται μια πρώτη εννοιολογική προσέγγιση με τους μαθητές να σημειώνουν 5 λέξεις/φράσεις από τους στίχους που τους κάνουν εντύπωση

Βήμα δεύτερο: Μοιράζεται το φύλλο με τους στίχους στους μαθητές και γίνεται δεύτερη ανάγνωση ή ακρόαση και δεύτερη εννοιολογική προσέγγιση με τους μαθητές να σημειώνουν άλλες 5 λέξεις/φράσεις που τους κάνουν εντύπωση

Βήμα τρίτο: Οι μαθητές από τις 10 λέξεις/φράσεις που έγραψαν επιλέγουν 2, τις πιο σημαντικές κατά την γνώμη τους και τις παρουσιάζουν στην τάξη, αιτιολογώντας την επιλογή τους

Βήμα τέταρτο: Μοιράζεται το φύλλο δραστηριότητας – ερωτηματολόγιο στους μαθητές το οποίο και συμπληρώνουν

Βήμα πέμπτο: Οι μαθητές παρουσιάζουν τις εργασίες τους

Αποτελέσματα της δραστηριότητας:

- Ερωτηματολόγιο ανάλυσης και κατανόησης των προβλημάτων – νύξεων σχετικά με την περίοδο της βασιλείας του Όθωνα.
- Εξάσκηση της δεξιότητας λεκτικών περιγραφών και διάκριση της διαφοράς μεταξύ παρατήρησης και ερμηνείας.
- Εισαγωγή στο ιστορικό και κοινωνικό γίνεσθαι της εποχής
- Κατανόηση και αξιολόγηση ψηφιακής πηγής
- Χρήση και επέκταση ιστορικής πηγής

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: Αναταραχή στο καφενείο

Διάρκεια: 30 λεπτά

Είδος δραστηριότητας: Διερευνητική δραστηριότητα ανάγνωσης ιστορικής πηγής και παρουσίασης

Οργάνωση τάξης: Εργασία σε 4 ομάδες. Κάθε μαθητής στα πλαίσια της ομάδας αντιπροσωπεύει διαφορετική κοινωνική ομάδα της εποχής. Οι μαθητές της ομάδας κάθονται γύρω από ένα τραπέζι καφενείου και συζητούν, φιλονικούν και αναλύουν την επικαιρότητα ανάλογα με τον πολιτικό προσανατολισμό της ομάδας τους.

Ρόλος του διδάσκοντα: Συμβουλευτικός, διευκολυντικός, συντονιστικός

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:

- Κατανόηση της πολιτικής και πολιτειακής κατάστασης που διαμορφώθηκε στο ελληνικό βασίλειο από την ίδρυσή του και μέχρι την έξωση του Όθωνα.
- Κατανόηση της κοινωνικής διαστρωμάτωσης της Ελλάδας την συγκεκριμένη ιστορική περίοδο

- Κατανόηση των αιτιών που οδήγησαν στο κίνημα της 3ης Σεπτεμβρίου του 1843
- Διερεύνηση και οικοδόμηση της ιστορικής γνώσης
- Αξιοποίηση προηγούμενων αναπαραστάσεων και ιστορικών πηγών
- Κατανόηση των δυνατοτήτων των ιστορικών πηγών
- Εύρεση ψηφιακών πηγών
- Κατανόηση ψηφιακών πηγών
- Χρήση και επέκταση ψηφιακών πηγών
- Ανάπτυξη της δεξιότητας συνεργασίας μέσα σε ομάδες
- Ανάλυση ρόλων μέσα στην ομάδα
- Δεξιότητα διαλόγου και διαπραγμάτευσης για την επίτευξη και παρουσίαση του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος
- Ανάπτυξη δημιουργικότητας

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

- Ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο του Φωτόδεντρου: Το Κίνημα της 3ης Σεπτεμβρίου 1843, <http://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/9597>

Περιγραφή: Η δραστηριότητα αποτελεί τροποποίηση – επέκταση της σχετικής δραστηριότητας του Φωτόδεντρου

Οι μαθητές μελετούν τις πηγές του σχετικού ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου «Το κίνημα της 3^{ης} Σεπτεμβρίου του 1843» από το Φωτόδεντρο δηλ. τον πίνακα, τις δυο γραπτές πηγές και του video αν υπάρχει η δυνατότητα και στη συνέχεια δημιουργούν μια προσομοίωση συζήτησης των θαμώνων του καφενείου «Η Ωραία Ελλάς»

Η ανάπτυξη της δραστηριότητας γίνεται σε 6 βήματα

Βήμα πρώτο: Για την ανάπτυξη της δραστηριότητας είτε προβάλλεται ο παρακάτω πίνακας με την βοήθεια προβολικού είτε θα εκτυπωθεί έτσι ώστε οι μαθητές να έχουν την δυνατότητα να τον παρατηρήσουν. Στη συνέχεια με την τεχνική του παιχνιδιού επεξεργασίας ζητείται από τους μαθητές να:

- Παρατηρήσουν τον πίνακα: Να περιγράψουν τα χρώματα, τους ανθρώπους, τα διακοσμητικά στοιχεία κ.ά.
- Να επεξεργαστούν τον πίνακα: Να επεκταθούν στις λεπτομέρειες του, στο ντύσιμο και την εμφάνιση των ανθρώπων κ.ά.
- Να τον ερμηνεύσουν: Να κάνουν υποθέσεις για το τι πιστεύουν ότι παρουσιάζει, τι είδους άνθρωποι είναι αυτοί, γιατί ντύνονται έτσι κ.ά.

Βήμα δεύτερο: Στη συνέχεια μέσα από την εφαρμογή του Φωτόδεντρου γίνεται η ανάγνωση και εξέτασή των γραπτών πηγών και μετά από διάλογο και στοχευμένες ερωτήσεις του εκπ/κού γίνεται η συμπλήρωση των σχετικών πεδίων

Βήμα τρίτο: Παρουσιάζεται το video «Το κίνημα της 3^{ης} Σεπτεμβρίου» της ΕΡΤ (παραγωγή 1989, διάρκεια 06:46)

Βήμα τέταρτο: Οι μαθητές ετοιμάζουν σε ομάδες προσομιώσεις συζητήσεων των θαμώνων του καφενείου, κάθε μαθητής αντιπροσωπεύει διαφορετική κοινωνική ομάδα, οι οποίοι σχολιάζουν την πολιτική κατάσταση ανάλογα με την ομάδα και την πολιτική τοποθέτηση στην οποία ανήκουν, σύμφωνα με τις δραστηριότητες του πρώτου δώρου.

Βήμα πέμπτο: Οι μαθητές παρουσιάζουν τις προσομιώσεις τους

Βήμα έκτο: Οι μαθητές βαθμολογούν τις προσομιώσεις των άλλων με ρουμπρίκες και με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

- Παρουσίαση στοιχείων του μαθήματος
- Παρουσίαση των συναισθημάτων των συμμετεχόντων
- Ποικιλία προτεινόμενων λύσεων για την αλλαγή του πολιτεύματος
- Ρεαλισμός της παρουσίασης

Βήμα έβδομο: Κάθε ομάδα αιτιολογεί τις βαθμολογίες που έδωσε στις παρουσιάσεις των άλλων ομάδων

Αποτελέσματα της δραστηριότητας:

- Δημιουργία προσομοίωσης σχετικά με τις συνθήκες που οδήγησαν στο κίνημα της 3^{ης} Σεπτεμβρίου του 1843
- Εξάσκηση και ερμηνεία ιστορικής πηγής
- Εξάσκηση στην ανάπτυξη της δεξιότητας λεκτικών περιγραφών
- Εξάσκηση στην διάκριση της διαφοράς μεταξύ παρατήρησης και ερμηνείας.
- Κατανόηση ιστορικής πηγής
- Χρήση και επέκταση ιστορικής πηγής

Εικόνα 2: Λαϊκή λιθογραφία της εποχής για την επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3: Προετοιμασία για το κίνημα της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843

Διάρκεια: 30 λεπτά

Είδος δραστηριότητας: προσομοίωση, παιχνίδι ρόλων, σύνταξη κειμένων (δημιουργία συνθημάτων, πανό, αφισών.)

Οργάνωση τάξης: Εργασία σε 4 ομάδες

Ρόλος του διδάσκοντα: Ενθαρρυντικός, υποστηρικτικός, συντονιστικός.

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:

- Κατανόηση των αιτιών που οδήγησαν στο κίνημα της 3ης Σεπτεμβρίου του 1843

- Διερεύνηση και οικοδόμηση της ιστορικής γνώσης
- Αξιοποίηση προηγούμενων αναπαραστάσεων και ιστορικών πηγών
- Κατανόηση των δυνατοτήτων των ιστορικών πηγών
- Εύρεση ψηφιακών πηγών
- Κατανόηση ψηφιακών πηγών
- Χρήση και επέκταση ψηφιακών πηγών
- Ανάπτυξη της δεξιότητας συνεργασίας μέσα σε ομάδες
- Ανάληψη ρόλων μέσα στην ομάδα
- Δεξιότητα διαλόγου και διαπραγμάτευσης για την επίτευξη και παρουσίαση του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος
- Ανάληψη πρωτοβουλίας και ευθυνών για την καλύτερη λειτουργία της ομάδας
- Ανάπτυξη δημιουργικότητας

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο: Η δραστηριότητα είναι επέκταση των 2 προηγούμενων δραστηριοτήτων

Περιγραφή: Οι μαθητές, σε συνέχεια της προηγούμενης δραστηριότητας, ετοιμάζουν πανό και αφίσες, σε χαρτιά του μέτρου ή Α3, με συνθήματα και δημιουργούν μια προσομοίωση της Επανάστασης της 3^{ης} Σεπτεμβρίου του 1843 με συνθήματα και ομιλίες.

Η δραστηριότητα είναι τεχνική αξιολόγησης της γνώσης, της ανάκλησής της και της κατανόησης όλων των προηγούμενων δραστηριοτήτων και αναπτύσσεται σε 3 βήματα

Βήμα πρώτο: Μοιράζονται τα χαρτιά του μέτρου και Α3 και το φύλλο δραστηριότητας μαθητή και δίνονται οι σχετικές οδηγίες στις ομάδες.

Βήμα δεύτερο: Οι μαθητές δημιουργούν τα πανό και τις αφίσες και γράφουν τους λόγους και τα συνθήματα που θα εκφωνήσουν

Βήμα τρίτο: Γίνεται η προσομοίωση της Επανάστασης της 3^{ης} Σεπτεμβρίου στην πλατεία Συντάγματος.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας:

- Δημιουργία αφισών, πανό, συνθημάτων και ομιλιών σχετικά με το κίνημα της 3^{ης} Σεπτεμβρίου του 1843
- Δημιουργία προσομοίωσης για την αναπαράσταση του κινήματος της 3^{ης} Σεπτεμβρίου του 1843 σύμφωνα με τον πίνακα της ιστορικής πηγής

4. Στοιχεία τεκμηρίωσης και επέκτασης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

4.1 Αποτελέσματα - Αντίκτυπος

Θετικά στοιχεία της πρακτικής κατά την διάρκεια της πραγματοποίησής της:

- Η δημιουργία καινοτόμου κλίματος και ελεύθερης έκφρασης καθώς το μάθημα έγινε με όρους μαθήματος θεατρικής αγωγής – καλλιτεχνικών δίνοντας έτσι την ευκαιρία στους μαθητές να συμμετέχουν από επιλογή και όχι από υποχρέωση.
- Αυτό οδήγησε στην επιθυμία όλων των μαθητών να συμμετέχουν ανεξάρτητα από μαθησιακές ιδιαιτερότητες και επιδόσεις, μαθησιακά προβλήματα ή ετερότητα (μαθητές Ρομά) και να συμβάλουν στο μέτρο των δυνατοτήτων τους στο τελικό αποτέλεσμα κατά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων.
- Η δημιουργία κλίματος υγιούς ανταγωνισμού στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων καθώς οι ομάδες έχοντας να ολοκληρώσουν την ίδια δραστηριότητα και να αξιολογηθούν αλλά και να αξιολογήσουν, προσπαθούσαν για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.
- Ενδελεχή μελέτη του σχολικού εγχειριδίου και των πηγών έτσι ώστε να ανακαλύψουν τα στοιχεία που θα τους βοηθούσαν να ολοκληρώσουν με τον βέλτιστο τρόπο τις δραστηριότητες. (Για αρκετούς, σύμφωνα με τις μαρτυρίες τους, ήταν αρκετή αυτή η φορά που διάβασαν το μάθημα και δεν χρειάστηκε να το ξαναδιαβάσουν στο σπίτι)

Θετικά στοιχεία της πρακτικής μετά την ολοκλήρωσή της.

- Η επιθυμία των μαθητών να συνεχιστεί η διδασκαλία της ιστορίας με παρόμοιο τρόπο και στα υπόλοιπα κεφάλαια του βιβλίου.
- Η δημιουργία έμμεσων εμπειριών ως προς το διδασκόμενο αντικείμενο.
- Το πνεύμα κριτικής, αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης ως προς τον τρόπο ολοκλήρωσης των δραστηριοτήτων που αναπτύχθηκε καθώς οι μαθητές βρέθηκαν στη θέση του αξιολογητή των συμμαθητών τους αλλά και των αξιολογούμενων.

Αντίκτυπος της πρακτικής σε επίπεδο μαθητών και τάξης

- Δημιουργία στενότερων σχέσεων μεταξύ των μαθητών
- Αποφυγή προστριβών μεταξύ των μαθητών

- Δημιουργία καλύτερου κλίματος στην σχέση μεταξύ του εκπ/κού και των μαθητών
- Δημιουργία καλύτερου παιδαγωγικού κλίματος που εκφράστηκε και σε άλλα αντικείμενα του αναλυτικού προγράμματος

Αντίκτυπος σε επίπεδο σχολικής κοινότητας

Η πρακτική εφαρμόστηκε και από τους εκπ/κούς των άλλων τμημάτων της Στ' τάξης του σχολείου δημιουργώντας έτσι:

- Καλύτερες σχέσεις συνεργασίας μεταξύ των εκπ/κών
- Καλύτερες σχέσεις μεταξύ των μαθητών οι οποίοι συνέκριναν τις δικές τους εργασίες με αυτές των μαθητών των άλλων τμημάτων
- Θετικό κλίμα στις διαπροσωπικές σχέσεις των μαθητών και των εκπ/κών
- Θετικά σχόλια από την πλειοψηφία των γονέων των μαθητών

Συνοψίζοντας θα έλεγα ότι η ανάπτυξη της πρακτικής βοήθησε σε πολλά επίπεδα την ανάπτυξη κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργασίας στη σχολική κοινότητα ενώ τα αποτελέσματα της σε μαθησιακό επίπεδο, κρίνοντας από τις διαφορετικές μορφές αξιολόγησης που εφαρμοστήκαν, κυμάνθηκαν σε επίπεδα υψηλότερα του συνηθισμένου ως προς την γνώση του αντικειμένου αλλά και ως προς την ανάκλησή του μετά από κάποιο διάστημα.

4.2 Απρόσμενα γεγονότα

Η πιο ενδιαφέρουσα στιγμή ήταν όταν κατά την διάρκεια μιας προσομοίωσης, της στιγμής της πολιορκίας του παλατιού από τους πολίτες κατά το κίνημα της 3ης Σεπτεμβρίου, ο μαθητής με ΔΕΠΥ, που είχε αναλάβει να φωνάζει τα συνθήματα για να τα επαναλάβουν οι άλλοι, κατάφερε να τα μάθει έτσι ώστε να μην χρειάζεται να τα διαβάσει το χαρτί για να μπορέσουν να πάρουν καλό βαθμό στην αξιολόγηση από τους άλλους μαθητές. Δεδομένου της δυσκολίας του συγκεκριμένου μαθητή να συγκεντρωθεί και συγκρατήσει αποσπάσματα κειμένου ήταν κάτι πολύ εντυπωσιακό και δείχνει το πάθος των μαθητών για την άρτια ολοκλήρωση της δραστηριότητας και του ρόλου που είχαν αναλάβει.

4.3 Εκπαιδευτική τεχνική σε σημαντικά στιγμιότυπα

Μια σημαντική στιγμή της πρακτικής ήταν όταν οι μαθητές για πρώτη φορά ξεκίνησαν την προσομοίωση των θαμώνων του καφενείου και έπρεπε να παραγγείλουν. Καθώς δεν είχαν ιδέα τι σημαίνει καφενείο και ποια ήταν τα διαθέσιμα ροφήματα, άρχισαν να παραγγέλνουν διάφορους καφέδες που υπάρχουν μόνο στα σημερινά cafe. Φυσικά αυτό ήταν αναμενόμενο, δεν τους είχαν δοθεί σχετικές πληροφορίες καθώς μέσα στους στόχους της δραστηριότητας ήταν να δημιουργηθούν οι προβληματισμοί για την περαιτέρω ανάπτυξη και διερεύνηση των συνθηκών και της καθημερινότητας των ανθρώπων στο καφενείο και έδωσε έτσι την ευκαιρία παρέμβασης και διαλόγου για την κατανόηση της. Αυτή η παρέμβαση τους ακολουθούσε σε όλη την διάρκεια των προσομοιώσεων καθώς ανακάλυψαν τα όρια και τις συνθήκες μέσα στις οποίες έπρεπε να δημιουργήσουν.

Σημαντική επίσης στιγμή ήταν όταν στην προσομοίωση της πολιορκίας των ανακτόρων του κινήματος της 3^{ης} Σεπτεμβρίου, καθώς, όπως είναι φυσικό, δεν είχαν ούτε την εμπειρία αλλά ούτε και αναπτυγμένο το αίσθημα της συλλογικότητας σε αυτό το επίπεδο, κρατούσαν τα πανό και τις αφίσες και δεν ήξεραν τι πρέπει να κάνουν και πώς να κινηθούν. Εκτός αυτού έπρεπε να κινηθούν όλες οι ομάδες μαζί συγχρονισμένα έτσι ώστε να φαίνεται ότι αποτελούν σύνολο. Η παρέμβαση και αυτήν τη φορά είχε να κάνει με τους προβληματισμούς που αναδείχθηκαν και πώς μπορούν να διευθετηθούν αυτά τα θέματα. Και σε αυτήν την περίπτωση το αποτέλεσμα επηρέασε την εξέλιξη της δραστηριότητας με τέτοιο τρόπο ώστε να ολοκληρωθεί όπως ήταν αναμενόμενο.

4.4 Σχέση με άλλες ανοιχτές εκπαιδευτικές πρακτικές

Η πρωτοτυπία της παρούσας πρακτικής βρίσκεται στο γεγονός ότι «μεταφέρει» τους μαθητές μέσα σε ένα καφενείο όπου μπορούν, με την βοήθεια και την επέκταση – τροποποίηση των πηγών και των εφαρμογών του Φωτόδεντρου, να βιώσουν την καθημερινότητα της εποχής και να «διαμορφώσουν» τις εξελίξεις προσφέροντάς τους έτσι, την δυνατότητα να την μελετήσουν και να την κατανοήσουν ενώ ταυτόχρονα τους βοηθά να αποκτήσουν έμμεσες εμπειρίες σχετικές με αυτήν.

Η πρακτική δεν σχετίζεται με κάποια άλλη ανοιχτή πρακτική πέρα από τις εφαρμογές του Φωτόδεντρου των οποίων τα URLs έχουν δοθεί παραπάνω.

4.5 Αξιοποίηση, γενίκευση, επεκτασιμότητα

Η παρούσα πρακτική των προσομοιώσεων των θαμώνων του καφενείου και της καθημερινότητάς τους μπορεί να αξιοποιηθεί και να επεκταθεί και στα υπόλοιπα κεφάλαια της ενότητας, με το αφηγηματικό κείμενο να τροποποιείται κάθε φορά έτσι ώστε να συμβαδίζει με το κείμενο του βιβλίου και τους στόχους του εκάστοτε κεφαλαίου ενώ θα μπορούσε να αποτελέσει το θέμα ενός σχεδίου project για την Ελλάδα στα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

5. Πρόσθετο υλικό που αξιοποιήθηκε

Αναφέρετε εδώ τυχόν πρόσθετο υλικό που αξιοποιήθηκε.

- Βιβλία
- Σημειώσεις
- Χάρτες
- Websites
- Λογισμικό

Δώστε περισσότερες πληροφορίες για το υλικό (τίτλους, ηλεκτρονικές διευθύνσεις κ.λπ.)